

# KIÁLTOÓ SZÓ

FŐSZERKESZTŐ: DR. TAVASZY SÁNDOR  
SZERKESZTI LÁSZLÓ DEZSŐ

## T A R T A L O M :

Tavaszy Sándor: Hol van Krisztus? — „Igy szól az Ur!” M. Nagy Ottó: Megtartó szeretet. — Dávid Gyula: A theologiai hallgatóhiány megszüntetése. — Nagy Károly: A ref. egyház nemzeti feladatai Erdélyben. — Egyházunk munkája. — Wesselényi belső világa. „Az keresztiének táncáról.” — Jogi tanácsadó. Irodalom. — Hírek. — Felhívás.

# FELHIVÁS!

Az év elején azzal az igénnyel indultunk, hogy az erdélyi Kiáltó Szóból egyetemes magyar református lapot alakítsunk. Vállalkozásunk érdekében döntő lépéseket tehattunk. Párszáz *előfizetőt* nyertünk a trianoni kis Magyarország területéről. — Számos értékes *írást* közölhattunk nem erdélyi munkatársak tollából. *Szemlét* tartottunk a magyar református egyház különböző területegységeinek kérdései és élete felett. Foglalkoztunk egyetemes református *szellemi* kérdésekkel.

Isten többre segített, mint amennyit megérdemeltünk. Új évfolyamunkban — minden előkészületet megtettünk ennek érdekében — még tovább haladhatunk ezen az úton.

Általános igényű *íráncikkeinkben* az volt a legfőbb gondunk, hogy a magyar református egyház szellemi *egységét* szolgáljuk. Különösen hangsúlyoztuk az *egyház gyülekezet és a gyülekezet egyház jellegét*. Kerestük az új *népi gondolat* érvényesítésének református útjait. Tájékoztatást igyekeztünk adni az új *világhelyzet* útvesztői között. A második félévben minden számunk *jogi tanácsadót* közölt különösen a felszabadult területek felvilágosítása céljából. Nagy gondot fordítottunk arra, hogy a *délerdélyi* reformátusság minden életjelenségéről számot adjunk.

Jövő évfolyamunkat hasonló szellemben: az *éptés, tájékoztatás* és a református érdekek *védelme* jegyében kívánjuk megújítani. Olvasóinkat mindig figyelmeztetni akarjuk arra, hogy *Magyarország sorsa* lényegesen összefügg a magyar református egyház életével.

Nem nyomorúságunkról és bűneinkről, hanem a *ránk bízottakról* akarunk első sorban bizonytságot tenni. Nem azt kutatjuk, ami nincs, hanem azt szeretnők mindig felmutatni, ami van és ami lehet. Kritikánknak is ez a felfogás az alapja. Bűneinkről nem öncélúan, hanem szabadulásunk érdekében szólunk.

Úgy találjuk, hogy szolgálatunkra egyre inkább szükség van mind református, mind magyar szempontból.

Kérjük előfizetőink további szíves támogatását. Azt mindenki természetesnek találja, hogy *új évfolyamunk előfizetési díja 6 pengő lesz*. Ennél többet is szabad beküldeni kiadóhivatalunkba.

A Kiáltó Szó  
szerkesztősége.

# KIÁLTÓ SZÓ

Főszerkesztő: Dr. TAVASZY SÁNDOR. Felelős szerk.: LÁSZLÓ DEZSŐ. Főmunkatárs: Dr. BIRÓ SÁNDOR

SZERKESZTŐSÉG: KOLOZSVÁR, FARKAS U. 21. KIADÓHIVATAL: HITLER-TÉR. (REF. THEOLOGIA.)

Kéziratok a szerkesztőség, előfizetések a kiadóhivatal címére küldendők. — Előfizetési díja félévre 2 Pengő, egész évre 4 P

XVI. ÉVFOLYAM

1942. DECEMBER

12. SZÁM.

## *Hol van Krisztus?*

Még ma is keresni kell, amikor pedig több évszázados, sőt évezredek templomokban zeng az ő neve. Még ma is kérdezősködni kell Őutána, amikor könyvek milliói beszélnek róla. A templomok tömegében és a zavarosan hömpölygő szóáradatban elveszett a tekintetünk elől. Évezredekben át gyönyörűen ötvözőtt, ékes dogmákba és finoman csiszolt gondolati szövevénybe rejtették el, nehogy eltűnjék az emberek tekintete elől s ime! annál inkább felismerhetlenné vált. Ebben azonban nem a dogmák és nem a gondolati szövevények a hibásak, hanem az emberek, akik a dogmákkal és a gondolat-rendszerekkel pártot ütöttek egymás ellen, harcra keltek, hogy kisajátítsák Krisztust örmaguknak, hogy a Krisztus neve üres fogalomná váljék, hogy önmagukat ültessék az ő királyi székébe. Nincs meg-rázóbb szomorújáték, mint szemlélni, hogy az emberiség történetében hogyan állították hataloméhes emberek, csoportok, mozgalmak és irányok a saját szolgálatukba Krisztus nevét, hogy azután túlharsogják az ő szelíd szavát, elzárják a hozzá vezető utat.

Hol van hát Krisztus? Először is ott van, ahol az ő tulajdon szavát hirdetik; ahol emberek nem akarnak bölcsebbek lenni nála, nem akarnak hatalmasabbak lenni, mint ő „Menjünk el mind Bethlehemig, és lássuk meg a dolgot, amelyet az Úr megjelentett nekünk” — mondták a bethlehemi pásztorok egymásközt. És elmentek, amint az Írás mondja, sietséggel, és megtalálták, amint a jászolban fekszik vala.

Elég ennyit tudni, hogy megfelelhesünk arra a kérdésre: Hol van Krisztus? Krisztus ott van, ahol olyan egyszerű minden, mint Bethlehem és mint a jászol. Bethlehem egyszerű vidéki kisváros, amelytől idegen minden emberi nagyotakarás. Az oda siető

pásztorok pedig mentesek minden nagy tervektől, csak megváltásra éhes, jámbor lelkek. Ez a színtiszta egyszerűség a színhelye a Krisztussal való találkozásnak és ez a jámborság a feltétele a Krisztus megtalálásának.

Krisztus ott van, ahol az Isten kijelenti őt az isteni egyszerűség valóságában. Az egyszerűsége a szív egyszerűségét értjük. Krisztus azokban az emberi szívekben vesz lakozást, amelyekben nincs hamisság, nem bujkál a ravaszság, nem tenyészik a hiúság, sem a hatalomvágy. A szív egyszerűsége azonban nemcsak valaminek a hiányát jelenti, hanem ezzel együtt s egyszersmind jelenti a hitnek minden ajándékával való ékeskedést is. A szív egyszerűsége tehát magába foglalja azt a hitet, amely egyedül képes Krisztust befogadni. Aki hisz, az lemond önmagáról, az kiséper szívéből minden olyan indulatot, amely útjában áll Krisztusnak. A hívó szív az egyszerűséggel ékes szív s az egyszerűségben élő szív a hívó szív. Az, aki nem áll útjában Krisztusnak, az nem engedi szóhoz jutni a sötét haragot, nem engedi érvényesülni az engesztelhetetlen gyűlöletet, az nem ellenségeskedik, nem hivalkodik, hanem csak megbocsát, csak szeret Krisztusban, csak engedelmeskedik Krisztusnak és csak szolgál Krisztus által. Mindezt pedig csak hittal, csak hitben lehet elérni. Ezt a hitet pedig ugyanaz az Isten ajándékozza, aki Krisztust ajándékozza, mert Isten különös kegyelme lesz nyilvánvalóvá abban, hogy nemcsak adja Krisztusban a legnagyobb ajándékot, hanem gondoskodik arról is, hogy az ember el tudja fogadni ezt az ajándékot s tudjon élni is azzal.

A bethlehemi pásztorok a megtestesült Krisztust egy jászolban fekvé találták. Azóta a jászol az emberi élet egyszerűségének

Ez a szellem elsőnek mindig az *ifjúság* *lelkére* nyomja rá a maga bélyegét és így nem csoda, hogy az ebben a szellemben nőtt ifjúság belső lelki ösztönzést a lelkipásztori pálya iránt nem érez. Hivatottak szomorúan állapítják meg, hogy ebből a szempontból kivételt a *felekezeti iskolák* sem képeznek, amelyeknek a feladata mégis csak az volna, hogy Isten Igéjének *veteményes kertjei* legyenek és minden korszellem ellenére felébredjen bennök a szolgálat vágya Isten országa iránt. A theologiai tanári konferencián megállapították, hogy *aránylag a felekezeti iskolák tanulói közül iratkoznak legkevesebben a theológiára*. Az iskolánál jobb előkészítő-nevelőnek bizonyult az ifjak családi és népi vallásos közössége. Valamennyi theológiánkra legtöbbször lelkész-, tanító- és földművesszülők gyermekei iratkoztak. Budapesten 61-ből 17, Debrecenben 93-ből 50, Kolozsváron 92-ből 54, Pápán 44-ből 25, Sárospatakon 43-ből 22 lelkész-, tanító- és földműves-családból származik. Ahol Isten Igéje közvetlenebbül hat, ott az elválasztás tudomásulvétele hamarább megtörténik. Ezért kell a vallásos nevelést minden iskolánkban Isten Igéjének ható erejévé tennünk. S ezért kell az utánpótlás szempontjából annyira értékes előbb említett elemet gondosan megbecsülnünk.

*Anyagi ok.* Ennek világért sem volna szabad olyan fontos szerepet játszania a hiány előidézésében, mint amilyent játszik vagy mint amilyent tulajdonítanak ennek. De amíg az ember bűnös ember, az anyagira is tekint, s amíg a gyülekezet bűnös gyülekezet, a lelkipásztor anyagi gondjaival keveset törődik. Már előbb említettük a kérdés helyes bibliai megoldását: *a pásztorok az anyagiról minél kevesebbet beszéljenek, a gyülekezeti tagok azonban a lelkipásztor tisztességes megélhetésének biztosítását tartásuk becsületbeli kötelességüknek. A tekintélyes, befolyásos, vagy éppen egyházi tisztséget viselő világiaknak a kötelességük, hogy a lelkipásztori fizetés kérdését megbeszéljék, rendezzék, ahol kell, ott rendeztessék, nyugdíjasaink sorsán megdöbbenjenek, mozgalmat indítsanak, egy szóval, hogy a nekik adott isteni parancsot komolyan vegyék.* Ez az ő kötelességük és nem a lelkipásztoroké.

☞ Sokan a hiány okát abban szeretik feltüntetni, hogy az állam nagyon részvétlenül bánik anyagilag a lelkipásztorokkal. Hol van az kötelezőleg, isteni parancs képpen előírva, hogy a gyülekezetek pásztorait nem a gyülekezeti tagok áldozatkészségéből, hanem az állampénztárból kell fizetni? A keresztyénség elterjedését nem Nérónak és társainak államsegélye, hanem az Isten Lelke tette lehetővé, éppúgy a belső lelki bajt külső anyagi orvossággal megszüntetni ma sem lehet. A kérdésnek ilyen szemlélete egy-

általán nem jelent nemtörődömséget s a viláért sem azt akarom ezzel mondani, hogy a lelkipásztorok búsán vannak fizetve, hogy özvegyeink anyagi sorsa megnyugtatólag van rendezve. Egyáltalán nem. De Isten a legnehezebb és anyagilag a legszűkösebb helyzetekben adhat pásztorokat és a legjobb fizetési körülmények között is s ha neki úgy tetszik, a lelkipásztori pályát elnéptelenítheti. Az anyagi kérdés súlya erre esik: „Ingyen vettétek, ingyen adjátok.” „Méltó a munkás az ő táplálékára.” Fáradozásunknak több eredménye lesz, ha az Isten ügyére, az Ő magvetésének erőfőlből lévő és érett termésére utalunk a nevelésben, mint ha elmondhatjuk: A lelkipásztori pálya egyenlő anyagi előnyt biztosít hasonló végzettséget igénylő pályákkal.

#### A hiány megszüntetése.

1. Kérjük az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az Ő aratásába. *A hiányt nem mi szüntetjük meg, hanem Isten*, akkor, amikor akarja és úgy, amint akarja. A román megszállás ideje alatt keservesen mutatta meg Isten, hogy a gyülekezetek gondját Ő hordozza. A világi pályák elől a lehetőség útját elzárta vagy igen megnehezítette, az erdélyi gyülekezeteket pedig lelkipásztorokkal jó időre bőségesen ellátta. Isten azt is megteheti, hogy ne ilyen módszerrel adjon pásztor. Mi mást nem tehetünk, mint alázatosan figyelünk az Isten módszerének észrevezésére és amit az Ő akarataként látunk meg, azt gyorsan végrehajtjuk.

2. Isten parancsa ma az egyházhoz, hogy *a maga sajátos egyházi munkáit karolja fel* és a világ előtt ne keltse az összetéveszthetőség látszatát. Ifjúságunkat a világnézeti nevelés vakságából éppen az fogja kiszabadítani, ha meglátják, hogy a nemzetért, a népért — amire ma a nemzetnevelés hangsúlya esik — igazán értékesen, mint lelkipásztorok dolgozhatnak.

3. Az ifjúság nevelésére különösen *felekezeti iskoláink fordítsanak igen nagy gondot* s ha talán az a nevelő lelkipásztor vagy tanító már az elemi padjai közt ülő gyermek lelkében az elhívás lángjának fellobbanását észreveszi, ne zuhanyozza agyon ezt a lobbanást. Középiskoláinkban pedig a vallás ne csak tantárgy legyen, hanem az Ige hirdetése, az isteni toborzás hallattatása.

4. A lelkipásztori és tanítói családok az anyaszentegyház helyzetét saját családjukban tegyék személyes becsületüggé. Hadd szaporodjék az Áron nemzetsége. Gyermeink lássa igényeink lefokozását, a hivatástudat folytonos lobogását és Isten a többi elvégzi.

5. A lelkipásztori fizetéseket *belsőleg* rendezni kell, azoknak és abban a szellemben, mint már előbb mondtam.

6. A theologusok segélyezését a mai élet nehézségeivel indokolják, de ettől a segélyezés-

A nép, mely vezetése, gondozása alatt áll, nagyjában két csoportra oszlik: az erős faji öntudattal bíró, lakott területhez mértén túlnépes s így szegény, de annál éberebb, szorgalmasabb székelysége és a nemzetiségek közt elszórva élő, törpe minoritást képező s csak itt-ott kisebb magyar-szigeteket alkotó vármegyei magyarságra, melynek kultúrája is alacsonyabb fokú, faji öntudata pedig elhalványult, itt-ott az elnemzetietlenedés komoly veszedelmében forgó.

Az erdélyi magyarság megmentésének és szupremáciája biztosításának alap-problémája abban van, hogy a többnyire terméketlen vidéken túlsűrűségben élő, erős faji öntudattal bíró, szorgalmas, takarékos, tanulékony székelységgel kell megerősíteni a gazdagabb termékenységgű vármegyék területén élő, elhanyagolt magyarságot.

Erre a most meglevő vármegyei magyarság megtartása, kulturális és faji öntudata fejlesztése, a székelységnek pedig kitelepülésre alkalmassá tétele — kívántatik.

Ez ugyan magában éppen nem egyházi és felekezeti kérdés, de a megoldáshoz az arravalóság kifejlesztése s egy új, *modern honfoglaláshoz* szükséges szellemi, erkölcsi és gazdasági erők megteremtése már legközvetlenebbül érinti az egyházak népművelő és organizáló munkásságát is.

De igényli a nép vezetésére hivatott egész magyar értelmiség (intelligencia) hathatós közreműködését is.

Állapítsuk meg tehát, hogy melyek azok a *bajok*, a) a népnél, b) az értelmiségnél, amelyek segíteni kell s *orvosszerekül* mik kínálkoznak, a) általánosságban s b) különösen az erdélyi református egyház részére.

A dolgok mélyebb vizsgálatánál természetesen szóba kell, hogy jöjjenek az összes gazdasági, ipari, általános és szociális-politikai, kulturális stb., stb. kérdések, s bizony nem könnyű ezekből azokat kiválasztani, amelyek az egyház vallás-erkölcsi és kulturális tevékenységével közelebbi összefüggésben vannak. Rajta leszünk, hogy a kiválasztást lehetőleg keresztúlvigyük, de így is kénytelenek leszünk a szellemi és erkölcsi célokat s azok valószínűsítéséhez szükséges anyagi eszközöket külön tárgyalni.

## I. Bajaink.

### 1. A népnél.

A magyar népnek Erdélyben, minden kiváló képességei mellett is, talán érthető, de sajnos hibái, fogyatkozásai vannak. Ezek közismertek: Rajzolásukat, példákkal való igazolásukat nem, csak rövid megállapításokat próbáljuk adni.

1. Minden e téren való nagy előhaladás mellett is, amit az utolsó 40 év alatt tettünk, még mindig nagy: népünk intellektuális kultúrátlansága, analfabeták, beiskolázatlan magyar

gyermekek száma különösen a nemzetiségek közt elszórtan élő családoknál, a kizsároltatás, kijátszás könnyű prédájává teszi őket s növeli nemcsak a pauperizmust, hanem a társadalmi elégedetlenséget és proletárizmust is.

2. Élethivatásuk kellő betöltésének is akadálya, mert *munkakörükből elmaradtak, akár a földművelést és állattenyésztést, akár az ipari foglalkozást tekintjük s e miatt, legnagyobb részük, csak alárendelt, szolgai munkára alkalmas, melynek hozama csak tengődésre kárhóztatja.*

Mint túlnyomólag testi élet rabja telve *erkölcsi fogvatkozásokkal, gyakran megbízhatatlan, furfangos, erőszakra hajló, perlekedést kedvelő.*

4. A nemi életben gyakran kicsapongó, az alkoholnak sok helyt rabja, gyenge táplálkozása betegségek forrása (tuberkulózis).

5. Egyoldalú földművelő foglalkozása mellett *a téli idő nagyjában a munkátalanság idején ránézve, ami ismét további anyagi és erkölcsi süllyedés forrása.*

6. Ezekből folyó szegénysége *kivándorlásra* kényszeríti az otthonból, hol alsóbbrendű munkás-sorsa (cseléd, szolga, bányamunkás) teszi inferiorissá.

7. Mindezekkel együtt jár faji *öntudatának aláhanyagolása*: nemzeti viseletének, anyanyelvének elhanyagolása, — amiben a magasabb szellemi képességei s ezzel járó kényelmi szempontjai is segítik.

8. Az otthonban hivalkodásra, cífraságra hajlandó s kasztszerű elkülönzésre hajló.

### 2. Az értelmiségnél.

1. A néppel való keveset törődés, mely gyakran, nemcsak magára hagyja azt, de

2. kihasználja saját önző céljaira és érdekeire, kiszopolyozza föld-, pénz- és áruúzsorával.

3. Felhasználja tudatlanságát, kiforgatja jogaiból, vagyonából, nem egyszer a törvény tekervényes útjain a legtámadhatatlanabb jogi formák mellett, ami ellen a szegény tudatlannak nem ad védelmet senki;

4. a falusi értelmiség (pap, jegyző, birtokos, tanító) egymás elleni versengésben lerontja és devalválja azokat az erkölcsi értékeket, melyeket képviselnek és munkálnak;

5. nagybirtokosaink, hajdan a nemzettől kapott birtokaikat itt a gazdálkodáshoz nemértéssel művelik, saját gazdasági vezetésük helyett kényelmes nagybérletbe adják, hogy az élelmes és pénzes nagybérlet kiszopolyozza a kisbérletet; amott parcellázzák, hogy a földéhes néptől szerzett drága pénzen maguknak a járadékos városi kényelmét, élvezeteit biztosítsák s a tönkre menő dzsentri keresi a hivatalt, rendszerint arravalóság nélkül s így

6. akik egykor a nemzet gerincét alkotó osztályt a nép természetes atyai vezetői körét

alkották, lesznek a felfelé protekciót hajhászó, lefelé protekciót gyakorló közélet megrontói.

E sötét vonások természetesen — Istennek hála! csak kisebbségre illenek. Honnan remélhetnénk megújulást, ha a többség volna ilyen? Nem; népünk nagy tömegei ugyanis fogékonyak a kultúrára, iskoláink csak úgy ontják az egykori falusi harisnyás székely fiúkból a nemzeti értelmiség munkás, áldozatos, földet, hazát, népet szerető és támogatni kész kontingensét s az otthon maradtak is fejlődő tanulmánygyó, olvasó gazdákká lesznek. Műveltjeink, uraink jobbái is készséggel nyújtanak segédkezet a nép kulturális és szociális emelésére. Ezekben a haladni vágyókban, segítőkben van a nemzet reménye. A haladó demokratizmus tiszteltté tette a „munkás” nevet s a dologtalan ma, ha még nem is a megvetés, de már sajnálkozás s nem irigylés tárgya. Városainkban a falu népéből rekrutálódik egy törekvő iparos sereg, becsületes munkájukból élő független polgárság s a városi és a falusi kérges tenyerek készítik Magyarországot jövő „nemeslevelét”.

A még meglevő bajokat csak azért kell élesen feltárni, mert nekünk nincs elveszteni való magyarunk: a veszni indultakat is meg kell mentenünk! S tudnunk kell mitől? és hogyan?

## II. Orvosszereink.

### 1. Általánosságban:

— Kultúrával; értelmi, erkölcsi, ipari és gazdasági kultúrával. Iskolázással, felnőttek oktatásával, keresztyén altruizmussal, erkölcsi értékek kultuszával, jellemek képzésével, helyes közegészségügyi, közgazdasági, ipari neveléssel és intézkedésekkel, hitel-, birtok-, jogviszonyok rendezésével, becsületes közigazgatással és törvénykezéssel s minden vonalon a magyar nemzeti állam kiépítésére irányuló helyes, szociális törvényhozással. Derék, munkás, becsületes, jellemes egyénekből alakuló societás létrehozása által, melyben pusztuljon a bűn, a visszaélés, a kizsákmányolás s természetesen boldoguljon a munka, a tisztesség az egymás támogatása.

### 2. Az erdélyi református egyházra

ebből különösen az háramlik, hogy templomaiban és iskoláiban, lekipásztorai és tanítói által a gondjaira bízott erdélyi magyarságnak több mint felét az Isten-, haza-, nemzet iránti szeretetben és hűségben nevelje, erkölcsileg képesekké tegye arra, hogy mint emberek, család- és nemzettagok a reájuk váró feladatoknak megfelelni képesek legyenek. A nemzetiségek között elszórva élő tagjait s különösen azoknak gyermekeit összegyűjtse s faji és hitbeli megmaradásukat biztosítsa.

E feladat teljesítésére minden tőle telhetőt megtett évszázadokon keresztül, sok nehéz kö-

rülmények között. Most, amidőn számot vet azzal, hogy a jövőben való fokozott feladatok teljesítésére a meglevő eszközökön kívül mire volna még szüksége, a következő kérdéseket intéztem az erdélyi református lelkészekhez:

„Mutassák ki:

1. Mely anyaegyházköztségben van a templom használhatatlan vagy ahhoz közelálló állapotban s mely összeg volna az, mellyel — saját, e célra rendelkezésre álló alapjain (mennyi?) kívül — jó karba állíthatnák?

2. Mely anyaegyházköztségben van a papi lakás olyan állapotban, ami miatt az a veszély fenyegeti, hogy rendes lelkészt nem kaphat s mely összeg volna az, mellyel — saját, e célra meglevő alapjain (mennyi?) kívül — jó karba állíthatnák?

3. Mely társ-, leány-, szórvány-egyházközség az, amelynek anyaegyházközséggé vagy körlelkésziséggé való átalakítása szükséges volna? Mennyi volna az ily egyházközség (körlelkésziség — s mennyi központtal?) lélekszáma s hány kilométer a végpontjai távolsága? Minő egyszersmindenkori — és minő évi külső segély volna erre szükséges (templomra? papilakásra? állami fizetéskiegészítés alapját képező papi fizetési alapra, ez utóbbit évi 800 K-ra s körlelkésziségeknél ezenkívül útiátalányra évi 400-800 K-t számítva?), — kántori teendők megfelelő ellátására s dologi kiadásokra?

4. Mely társ-, leány-, szórvány-egyházközségekben lehetne megoldani a szükséges magyar kultúr-feladatot református felekezeti iskolával, hol az iskola imaházul is szolgálna, a tanító pedig lévitali teendőket is végezne? Mekkora volna az ily alapon való berendezkedésnek egyszersmindenkori s mekkora az évi szükséglete?

5. Mely szórványok azok, amelyekben a magyar református tanköteleseket valamely közelebbi állami vagy református népiskola mellett szervezendő internátusban vagy externátusban lehetne összegyűjteni magyar iskolázásra? Mennyi volna a gyerekek száma (mindennapi iskolaköteles?) és mibe kerülne az ilyen intézmény évi fenntartása a lelkész vagy tanító felügyelete alatt?

6. Mely anya-, vagy társ-egyházközségben szorul fejlesztésre a meglevő felekezeti iskolánk? minő szükségai vannak s minő költséget igényelne a törvény követelményeinek megfelelő állapotba hozásuk? új tanterem, új tanítói állások szervezése stb.? mennyi volna ebből az egyszersmindenkori? mennyi az állandó évi szükség, melyet — leszámítva az állami fizetéskiegészítést — külsősegélyből kellene fedezni?

7. Mi oly szükség mutatkozik még, melyet a helyi viszonyok, a magyarság megmentése, erősítése és fejlesztése érdekében egyházunk kultúr-szükségének tekintheti s mily összegű segély volna arra szükséges?

A református egyház legnagyobb szükségei

azokban a nemzetiségileg legexponáltabb vármegyékben vannak, amelyekben a magyarság legerősebb védője a ref. egyház: Alsó-Fehér, Hunyad, Kisküküllő, Kolozs, Szilágy, Szolnok-Doboka vármegyében.

Ezen szükségai közül az EMKE természetesen az *iskolai* és *néptársadalmi* szükségeket veheti tekintetbe. S a többiekhez elsősorban csatlakozik a székely Maros-Torda vármegye, melyben az iskolák túlnyomó része felekezeti.

### III. Javaslatok.

Mindezek alapján az EMKE Igazgató-választmányához javaslatképpen a következő — legtöbb részben külön indoklásra nem is szoruló — *határozati javaslat* elfogadását és terjesztését kérem:

Mondja ki az EMKE, hogy

1. Minden erdélyi magyar egyház lelkeszt — s így a református lelkészeket is — *természetes vezető munkatársának* tekinti és kéri azon egyházközségre és kapcsolt részeire nézve, amelyben az illető működik; e célból

2. *Megkeresi a magyar egyházi főhatóságokat* — köztük az erdélyi református egyházét is — a karöltött további munkára s kéri: megfelelő formában utasítsák lelkészeiket, hogy az EMKE akcióját — összhangban ottani más magyar lelkésztestvérségeikkel, a tanítókkal és jegyzőkkel — *minden irányban támogassák és számára a kívánt felderítő szolgálatot* — felkérésre, vagy saját kezdeményezésükre — *hazafias készséggel teljesítsék* s akciók végrehajtásában felkérésre közreműködjenek.

3. Minden, bármily csekély magyar lakosságú községben magyarnyelvű iskola felállítását sürgeti s erejéhez mérten segíti s ha a helyi érdekelttség a szükséglet 75 százalékát biztosította, a hiányzó 25 százalékot költségvetésében a megállapítandó sürgősségi sorrendben egyszersmindenkori ingyen segélyül maga folyósítja.

4. Hasonlóan jár el bármily jellegű magyar tannyelvű iskolák mellett a diasporákból iskolázásra összegyűjtött magyar gyermekek internátusa vagy externátusa támogatásában.

5. Iskolaépítési akcióját tovább folytatja s e célra évenként kellő biztosíték mellett bizonyos tekintélyes tőkekamat segélyt folyósít a rászorult folyamodóknak a megállapított sorrendben.

6. Felkéri az egyes magyar felekezeteket, hogy a magyarsági érdekek minél sikeresebb szolgálata érdekében, más felekezetű magyar tanulóikkal szemben saját egyházi érdekeik propagálásától tekintsenek el.

7. Minden magyar tannyelvű iskola tanítója megszabott tiszteletdíj mellett négyhónapos analfabéta-tanfolyam megtartására köteleztessék a téli hónapokban. (Kultuszminiszter.)

8. A gazdasági ismétlő-iskolák belterjesebb működése biztosítandó. (Kultuszminiszter.)

9. Az egyházközségek kérésére az állami tanítók köteleztessenek felekezeti kántori teendők végzésére, megfelelő, az egyházközségtől biztosított külön honorárium mellett, ami minden tanító nyugdíjába beszámíttassék; e teendők végzése államilag szabályoztassék és fegyelmiileg biztosíttassék s kinevezéseknél az ily felekezeti érdekek szolgálata érvényesüljön.

10. Népiskolákban és ifjúsági egyesületekben, az állami iskolákban is az egyháziének-tanítás kötelezőleg — vegyes felekezeteknél egyenlő számú énekkel — felvétessék.

11. Felkéri az egyházi hatóságokat, hogy lelkészeivel rendes naplót vezettessen — mint az erdélyi lutheránus szászok — a szegények, árvák, elhagyottnak nyilvánított, gyermek menhelyeken, telepeken, patronageban, börtönben, katonaságban, iparostanoncságban távol levők, elköltöztettek, kivándoroltak gondozására tett munkájukról és intézkedéseikről; az otthon levők hitelügyi, jogi, birtokügyi, gazdasági tanácskérdéseiről s a segítség eredményéről. Ezeket az évi egyházhatósági vizsgálatok ellenőrizték.

12. A jelenleg élvezett államsegélyek revízió alá veendő s azon az alapon rendezendők, hogy bármely címen (lelkészi kongrua, tanítói fizetés-kiegészítés és korpótlék, tandíj és más nemű kárpótlás stb.) államsegély csak ott folyósíttassék, ahol egy minimálisan megállapított lélekszám mellett a nagykorú egyháztagok vagydonáránylagos 2—500 K. személyi egyházi adója és az állami adók után számított 10 százalékos egyházi adó igénybevételel is kielégítetlen szükség mutatkozik s az egyház ezt ily célra rendelt közalapjaiból fedezni nem képes.

13. A magyarnyelvű görögkeletiek számára külön püspökség szervezendő és pedig a területiális kikerekítés elvének mellőzésével, úgy, hogy a hozzá való csatlakozás kizárólag az érdekelt egyházközségek autonom elhatározásától függjön.

Alkalmas időben az elv alapján volna átszervezendő a magyar görög-katolikus püspökség is.

14. A közegészségügy intenzívebb rendezése, járási kórházak felállítása.

15. A nép-hitelügy rendezése az Országos Hitelszövetkezet hálózatának minden magyar községre való kiterjesztése, lelkészek, tanítók közreműködésével.

16. Takarékpénztárak állami felügyelete és ellenőrzése, különösen az uzsora szempontjából.

17. Kisajátítási jog kiterjesztése a községek fejlődése érdekében.

18. Az uzsora, csalás, kijátszás szigorúbb büntetőjogi kezelése a nép védelmére.

19. Az alkoholizmus elleni küzdelem és pedig: a) társadalmilag antialkoholista szövetségek által (Emke); b) szeszárúsítás megsejtorítása (zárt

palackokban), korcsmajogok községeknek biztosítása; c) korcsmák bezárása szombat esti 6 órától hétfő reggelig; d) a részegségnek büntényeknél, kihágásoknál súlyosbító körülményként való minősítése.

20. Teljes vásár- és ünnepnap munkaszünet minden vonalon.

21. A házassági jog revíziója a vadházasságok, házassági ígéretekkel való visszaélés, tapasztalatlan leányok megejtése, házasságon kívül született gyermekek családi és örökösödési viszonyainak az erkölcsi szempontokat szigorúbban védő rendezése.

22. A leánykereskedés, prostitúció szigorúbb üldözése és büntetése.

23. Szegényügy országos rendezése, társadalmi jótékonyosság állami felügyelet alatti organizálása.

24. A székely kivándorlás a vármegyék felé irányítandó mezőgazdasági és ipari telepítéssel.

25. Mindkét nemű ifjúság községenként egyesületekbe szervezendő a fejlesztő szórakozásokkal: felolvasások, szavalások, különösen az ének (egyházi és népdalok) kultiválására, sporttal, kirándulással, táncsal; háziipar folytatással férfiaknál és nőknél s a nemzeti viselet, népszokások, játékok felelevenítésével, cintermek, temetők fásításával, virágdíszítésével, szomszéd községek kölcsönös látogatásaival.

26. Községenként önkéntes választott bíróságok szervezendők a perlekedések megelőzésére.

27. Az Emke községenként is szerveztessék, nem tagdíjak, hanem erkölcsi célközösség tudatával és ébrentartásával. Évenként pünköst másodnapján délutáni templomozás után minden magyarul a községben a pap, tanító, jegyző, birtokos előkészítésével „Emke-napok” tartassanak; melyen az Emke központjának ez alkalomra évenként készített ismertető, beszámoló, a közelebbi munkásság céljait kitűző s előre megküldött füzetei, kellő ünnepélyességek keretében felolvastassanak.

28. Pünköst utáni első vasárnap a vármegyei Emke-fiók tartanak erre alkalmas helyeken Emke-napot, melyen a vármegyei magyar intelligencia vitassa meg az Emke ottani munkáját, feladatát, eszközeit.

29. Az „Emke-napok” kapcsolóttassanak nép-ünnepélyekkel, gazdasági kiállításokkal, dal- és sport-versenyekkel, táncsal stb.

30. Emke-jútlmak ne csak vezetőknek, de buzgó tagoknak is adassanak a falukban; a vezetőknek juttatott jútlmak pedig a valóban feltűnő és mintaszerű munkásság és eredmény számára tartassanak fenn papok-, tanítók-, jegyzők-, birtokosoknak.

\*

E javaslatok természetesen nem szorítkoztak az erdélyi református egyház egyházi és kulturális élete kereteire, hanem a református

egyház kultúrszemüvegén át az egész népetet s annak organizációját felölelők.

Könnyű kiválasztani belőlük azokat, amelyek az egyház hivatalos csatornáján át valószínűsíthető, a többihez mint „az erdélyi magyarság” kultúrzsükségei valószínűsítéshez erkölcsi közreműködést s munkásai támogatását ajánlja egyházunk!

## Egyházunk Munkája

### A Református Élet és Kiáltó Szó marosvásárhelyi konferenciája.

December 6–8. napjain a Református Élet és Kiáltó Szó közös konferenciát rendezett Marosvásárhelyen. Mi, akik évek óta nélkülözzük a református nagyhetek dídsait, ezen a konferencián úgy vettünk részt, mint egy kisebbszabású nagyheten. A kollégium díszterme egész nap zsúfolva volt az érdeklődőkkel, akik nemcsak Marosvásárhelyről, hanem a vidékről is toborzódtak. A megbeszélések központjában a mai magyar életkérdéseknek az Ige mérlegére való állítása állott. Ravasz László és Vásárhelyi János püspökök bizonyoságtételrel és iránytmutató szolgálatai különös mértékben járultak hozzá a konferencia lelki sikeréhez. Öröm volt látni azt a nem telkeszi férfitársaságot, amelyet Muraközy Gyula, budapesti lelkész, a konferencia szervezője Budapestről magával hozott. Orvosok, ügyvédek, tanárok, katonatisztek, egyetemi tanárok kezükben a Bibliával és ajkukon az evangéliummal. A konferencia megérezte a magyar református egyház belső lelki egységét és ennek az egyháznak az egész nemzet iránt érzett mélyszéges felelősségét. Hiszünk, hogy a konferencián résztvettek új lelki hatások és munkák elindítói lesznek. Szükség van arra, hogy Erdély minden nagyobb református központjában hasonló célú és keretű konferenciák rendeztessenek. A helyi rendezők ügyessége, Adorjan Gábor, lelképásztor és Vajda Márton, konviktusi elnök-tanár lankadatlan buzgósága az elszállásoldás és élelmezés nehézségeit is legyőzte. Ezek a napok megmutatták, hogy a háborús viszonyok egyáltalán nem akadályozzák az egyház lelki munkáját, sőt annak minél intenzívebb végzését elődázhatatlanná és egyre sürgetőbbé teszik.

### Az Apafi fejedelmek végső nyugvóhelyükre temetése.

A november végén tartott erdélyi egyházkerületi közgyűlés keretében november 23-án, hétfőn délelőtt végre megtörtént a két Apafi fejedelem és hitvestársaik hamvainak a Farkas-utcai templomban való végső nyugovórahelyezése. A Magyar-utcai templomban tartott rövid ünnepség után, amelyen Kádár Géza, lelképásztor ismertette a hamvak Kolozsvárra kerülésének történetét, végeldáthatatlan menet kísérete az ágyútalpakra helyezett koporsókat a Farkas-utcai templomba. Itt Vásárhelyi János, püspök mondott alkalmi prédikációt és dr. Tavasz Sándor, püspökhelyettes nagyszabású emlékbeszédet. Az ünnepségeken a kormányzó urat vitéz dínoki

## „Az keresztienec táncáról“.

Hogyan prédikált Decsi Gáspár 350 évvel  
ezelőtt a táncról.

Bemutatunk egy-két részletet *Decsi Gáspár* csaknem 350 esztendő (1584) munkájából. (Az Utolsó időben regnalo bünökről való praedikációk), melyet Salome történetével kapcsolatban mondott el.

„Lássuk meg immár, hogy a hitvány anyának minemű volt a leánya is. Benne először orcátlanságot találunk, úgymint a király előtt és az országnak fő-fő népei előtt nem szégyenlette táncolását, mégpedig magának oly nagy bujasággal való hordozásával, hogy az undok tisztátalan embernek az ő táncá kedves lehetne, kinek semmi sem kellett, hanem csak az ő bujaságának szolgált. Mondhatnád: S honnan volt ő benne ilyen orcátlanság? Innét volt: hogy kicsinységtől fogva anyjának tanításából azt ő megszokta. Továbbá, hogy az tánc akkor immár minden nemzetek között kiáradt vala és az szokás azt is, ami önmagában rút volna, széppé tette, hogy semmi rútság őbenne ne látszótnék lenni. Ez az oka, hogy nem szégyenlette... Mert hová lehet éktelenebb dolog és mi lehetne az, ami a királyi tiszttel és méltósággal inkább ellenkeznék, mint az, hogy az ország birodalmát egy hitvány leánynak adja?...”

„Valamely lakodalomban nem táncolhatnak, azt lakodalomnak sem tartják... Hogy ezért minekünk erről jó és igaz értelmünk legyen, lássuk először, honnan támadott a tánc. Másodszor, hogy vajjon szabad-e keresztény embernek táncolni. Harmadszor, hogy mely undok vétek legyen a tánc... Az pogány, istentelen, bálványozó emberektől (származott), kiknek soha sincs ceremóniájuk és semmi áldozatra való gyülekezetük nem volt, melyben nem szöktek és nem táncoltak volna az ördögnek indításából, kinek minden eféle hamis istentisztelet és bálványozás úgy kedves, hogyha minden latorsággal és egyéb oktan testi kívánságokkal teljes lészen... (Másodszor) hova lehet éktelenebb dolog az asszonytól, vagy leányzótól, mint mikor mindenek előtt a férfinak kezére mennek, magukat... hordoztatják, holott az asszonyoknak nem szemérmeseknek kellene lenniük és a férfiakkal csak tekintetüre is meg kellene pirulniuk, nemhogy nagy orcátlannal azokkal együtt kellene nyájaskodniuk és kezekkel kellene táncolniuk. Ismét a férfinak is hova lehet nagyobb orcátlanság, mint a más feleségét, leányát... idestova hurcolni, sőt ezekben vígan válogatni... és az mit Isten (Jeremiás 5.) mondja az ő felebarátjának feleségére nyeríteni. De miért, hogy ezekkel keveset gondolnak azok, kik minden szemérmet hátrahagytak és az emberségből levetkeztek?”

## I R O D A L O M

### Széchenyi.

A magyarság hódolása a legnagyobb magyar születésének százötvenedik évfordulóján. Athenaeum, Budapest, 1942. 330 lap. Lexikon alak. Szerk.: Bagoly Béla.

E díszes kötet összefoglalja a tavalyi országos Széchenyi-jubileum legfontosabb mozzanatait. Közli a jubileumi ünnepségeket elindító *kormányzói* szöveget, *Bárdossy László* ünnepi beszédét. *Várady József* Széchenyi vallomása alapján rajzolja meg a legnagyobb magyar életét. A budapesti ünnepségek előadóinak (Balogh Jenő, Varga József, Karafiath Jenő, Szendy Károly stb.) beszédei után a soproni, szegedi, szolnoki, kolozsvári, kassai, zalaegerszegi, győri, szatmárnémeti, székelyudvarhelyi, miskolci, kőszegi, veszprémi ünnepségeket ismerteti, illetve közli a fenti helyeken elhangzott beszédeket. Az erdélyi előadók közül *László Dezső* kolozsvári beszéde szerepel a kötetben. B. L.

### Új könyv.

*László Dezső*: Nép, nemzet, lelkipásztor (két előadás) c. munkája az Igazság és Élet füzetei között jelent meg. A népi gondolat és nemzeti építés alapvető kérdéseivel foglalkozik. Ára 1 pengő. Megrendelhető Igazság és Élet kiadóhivatalában, Debrecen, Központi Egyetem.

### Halálozás.

**Lécfalvi Gyárfás Pál** m. kir. közjegyző a székelyudvarhelyi református kollégium főgondnoka folyó évi december hó 6-án 58 éves korában hosszas betegség után elhunyt. Az udvarhely-megyei magyar közéletnek volt vezéregyénisége. Székelykereszturi kúriája, ahol a halála előtti napot egykor Petőfi is eltöltötte, mindig nyitva állott minden igaz magyar és református ügy képviselői előtt. Mint a kollégium főgondnoka a legnehezebb időkben volt leghűségesebb öre egyik legfontosabb bátyáknak. Halálával nagy űrt hagyott maga mögött.

**Kovács József** ny. gerendkereszturi lelkipásztor élete 83-ik évében december 8-án Kolozsvárott elhunyt. Több mint negyven évig volt egyetlen gyülekezet lelkipásztora. Három fiút és négy leányt nevelt fel nemzete és egyháza szolgálatára. Fiai közül Andor a marosvásárhelyi kollégium előjáróságának tagja, Sándor, sepsiszentkirályi lelkipásztor és László az Erdélyi Helikon szerkesztője. Csendes életével és hűségesebb szolgálatával tünt ki szolgátsai közül.

könnyíti. Az örökbefogadással egymagában azonban magyar állampolgárságot nem lehet szerezni.

Előfordul, hogy az örökbefogadó atya örökbe fogadott gyermekét utólagos házassággal törvényesíti. Ilyen esetben a megfélelő eljárást a 87457/1934 sz. belügyminiszteri elvi jelentőségű határozat szabályozza, olyanformán, hogy a törvényesítéssel az örökbefogadás megszűnik és a gyermek születési anyakönyvéből az örökbefogadás feljegyzését törlik.

A 2400/1942 M. E. sz. rendelet fontos rendelkezéseket tartalmaz a kormányzói kegyelemmel való törvényesítéssel és az örökbefogadással kapcsolatosan is. Éspedig a háború miatt ügyei intézésében akadályozott személy, amennyiben hadművelési területen, vagy az ország határain kívül tartozkodik, házasságon kívül született gyermekének kormányzói kegyelemből való törvényesét kérő nyilatkozatát az előljáró osztályparancsnok stb. előtt is megteheti. Ugyanilyen körülmények között az örökbefogadási szerződés megkötésére irányuló nyilatkozat is megtehető. Mindkét esetben a tett nyilatkozatról a katonai parancsnok jegyzőkönyvet vesz fel, amelynek egyik példányát a gyermek lakóhelye szerint illetékes árvaszéknak küldi meg, megfélelő további eljárás végett.

Kís L.

**A szeretfalva—dédai vasút felavatása.** December 5-én országos ünnepség keretében történt meg a szeretfalva—dédai vasútvonal felavatása és a forgalomnak való átadása. Az ünnepségen a kormányzó úr is megjelent. Öröm volt ott látni őt a dédai állomáson összegyűlt sokezer székely és országos magyarság között. A református egyház részéről Kiss Lajos, magyarói lelkész, a görögnyeli egyházmegye esperese áldotta meg az új vasutat és a megjelenteket. A szertartás után a kormányzó úr hosszasan elbeszélgetett az ősz székely pásztorral.

Az új vonal beállítása végre kiküszöbölte a Székelyföld felé keletkezett közlekedési nehézségeket. Nemcsak anyagiakban, hanem szellemiekben is szervesebb, könnyebb lett a Székelyfölddel való kapcsolatunk.

**Országos presbiteri konferenciák.** November hónapban még néhány áldott presbiteri konferencia volt az ORPSz. közreműködésével, így a bihari egyházmegyében Nagyváradon. Ebben az évben ez volt a legnépesebb konferenciánk, közel 500-an vettek részt rajta a presbiterok. A Trianon által kettéhasított bihari egyházmegye presbiteri a visszatérés óta most találkoztak először. Megalakult az egyházmegyei presbiteri szövetség és a presbitériumok beléptek az ORPSz.-ba. A komáromi egyházmegyében három helyen volt presbiteri konferencia, Alistálon, Negyeden és Komáromban, nov. 21., 22. és 23. napjain. Mindenütt nagy számmal vettek részt a presbiterok. Nagyon zsúfolt templomban a hívekkel együtt tartottuk a konferenciát. A gyülekezet tagjai Alistálon is és Negyeden is vendégül látták a szomszéd község presbiterait. A harmadik konferencia nov. 24-én Léván volt, melyre a barsi egyházmegye pásztorai és presbiteri gyűltek össze nagy számmal.

Itt is megalakult az egyházmegyei presbiteri szövetség s a presbitériumok csatlakoztak az ORPSz.-hoz.

E három egyházmegyében Szabó Imre főtitkár hirdette az ígét és előadást tartott Nagyváradon dr. Incze Gábor, Komáromban és Léván vitéz dr. Csia Sándor tartott előadást, Alistálon pedig Dobos Károly lelkipásztor volt az ORPSz. kiküldötte.

Most már a visszatért egyházmegyek közül alig van 2—3, ahol ne történt volna meg a csatlakozás az ORPSz.-hoz.

**B. e. férjem, lic. Rácz Kálmán,** a pápai ref. gimnázium volt vallásanárának hagyatékában maradt s buzgó keresztyén hívek számára készült imakönyvét ki óhajtanám adni. Nemcsak a boldogult iránti kegyelemről, hanem azért is, mert illetékes bírálók szerint az imádságok valóban szép, áhitatos olvasnivalók, mik lelki épülést, vigasztalást nyújtanak az olvasónak. A hét minden napjára és az élet különféle alkalmaira szóló imádságok gyűjteménye. Körülbelül 10 ív (160 oldal) terjedelmű lesz s még ez év folyamán megjelennek. Bibliakörök, nő- és leányegyesületek, KIE-tagok számára igen jó szolgálatot tenne. Karácsonyi ajándéknak is igen alkalmas. 1942 december 31-ig előjegyzési ára vászonkötésben 4.80 P, ára azután magasabb lesz. A könyvet megjelenése után azonnal küldöm, csekk-lappal. A tiszta jövedelem a ref. kollégiumi Konfirmált ifjak Egyesületé lesz.

Szíves megrendelést kér

özv. lic. Rácz Kálmánné.

**A magyar református templomok** című kétkötetes és 1248 képpel illusztrált mű nyomásával az Atheneum-nyomda elkészült. Most kezdte meg a könyvek kötését, így azok szétküldését az előfizetők számára még a karácsonyi ünnepek előtt megkezdni a kiadóhivatal.

**Stickelberger: Reformáció hősei** című elbeszélés kötete Kutasy Gyula fordításában december hó első felében jelenik meg. Stickelberger a mai kor legnagyobb történeti regényírója, aki a reformáció leghősiesebb korszakába viszi el az olvasót az irodalom legtisztább eszközeivel. A könyv előjegyzési ára december 5-ig fűzve 5.—, kötve 7.— pengő. Ára a Református Traktátus Vállalat 1729 számú csekk-számlájára fizethető be. A kiadóhivatal címe: Budapest, VIII. Kisfaludy-u. 28a. III. 2.

**Erdélyi Magyar Református Naptár az 1943. évre.** Immár a negyedik erdélyi naptár jelenik meg a Kádár Géza elnöke alatt működő bizottság szerkesztésében. A munkán jól látszik a gondos szerkesztő ügyszeretete. Ez a naptár a sepsiszentgyörgyi gyülekezet történetét ismerteti részletesen. Ára 80 fillér.

**FIGYELEM!** Lapunkat kizárólag előfizetőink tartják el. Hátralékunkat a legsürgősebben küldjük be! A hátralékos előfizetési díjak további visszatartása református érdekeket sért, egyházunk munkáját akadályozza.

Szerkesztésért felel: LÁSZLÓ DEZSŐ.

Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY.

Nyomatott a Jordáky-nyomdában Kolozsvár, Hitler-tér 13.  
Felelős vezető: Jordáky Lajos.

